

İlk ve Ortaöğretim (Okullar), Yükseköğretim, Yetişkin Eğitimi ve Mesleki Eğitim Sektörlerinde Bilgi Okuryazarlığı: EMPATIC Projesi Bulguları ve Karar Vericiler İçin Öneriler*

Information Literacy in Sectors of Primary and Secondary Education, High Education, Adult Education and Vocational Education: EMPATIC Project's Findings and Recommendations to Policy Makers

Bülent Yılmaz**

Öz

Bu çalışmada, 2010-2012 tarihleri arasında Türkiye, İngiltere, İtalya, Polonya ve Yunanistan'ın ortaklığı ile gerçekleştirilen "EMPATIC: Bilgi Becerileri Araçlığıyla Kendi Kendine Öğrenmenin Güçlendirilmesi" adlı Avrupa Birliği projesi çerçevesinde elde edilen bulgular özetlenmiş ve politikacı ve karar vericilere yönelik geliştirilen öneriler sunulmuştur. Sözü edilen bulgu ve öneriler ile en iyi uygulama örnekleri Okullar (İlk ve Ortaöğretim), Yükseköğretim, Yetişkin Eğitimi ve Mesleki Eğitim Sektörleri için ayrı ayrı verilmiştir. Ayrıca, Projenin sonuçları, üretilen raporlar ve diğer belgeler için <http://empat-ic.eu> adresinden ayrıntılı bilgi alınabilir.

Anahtar Sözcükler: bilgi okuryazarlığı; EMPATIC Projesi; mesleki eğitim; yetişkin eğitimi; ilk ve ortaöğretim; yükseköğretim

* Bu Proje AB Yaşamboyu Öğrenme Programı altında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmiştir. Projenin Türkiye adına kurumsal sahipliğini Türk Kütüphaneciler Derneği (TKD) yapmıştır.

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi. e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

Abstract

In this study, findings obtained within the frame of “EMPATIC: Empowering Self-Learning through Information Skills” practiced in partnership with Turkey, Britain, Italy, Poland and Greece between the dates of 2010-2012 have been summered and suggestions which were developed towards politicians and decision makers have been presented. Aforementioned findings and suggestions and best practical models have been given separately for Schools (Primary and Secondary education), Higher Education, Adult Education and Vocational Education Sectors. Moreover detailed information can be acquired from the address <http://empat-ic.eu> for results of the Project, reports which were produced and some other documents.

Keywords: *information literacy; EMPATIC Project; vocational education; adult education; primary and secondary education; high education*

Giriş

1.1.2010-30.03.2012 tarihleri arası dönemi kapsayan ve kurumsal sahipliğini Türk Kütüphaneciler Demeği'nin üstlendiği, Proje Başkanlığını Prof. Dr. Bülent Yılmaz'ın yürüttüğü “EMPATIC: Bilgi Becerileri Aracılığıyla Kendi Kendine Öğrenmenin Güçlendirilmesi” (*Empowering Autonomous Learning Through Information Competencies*) adlı AB Projesi sonuçlanmıştır. AB'nin Yaşamboyu Öğrenme Programı altında yer alan ve ortakları arasında Türkiye ile birlikte İngiltere, İtalya, Polonya ve Yunanistan'ın bulunduğu Proje ile “okul, üniversite, yetişkin ve mesleki eğitim sektörlerinde daha önce yapılan bilgi okuryazarlığı girişim ve proje sonuçlarını toplayıp değerlendirerek, bunları bilgi okuryazarlığı uygulamalarının artırmasını sağlamak üzere politikacıların algı ve etkinliklerini artırmak için kanıt olarak kullanarak ve yeni eğitim yaklaşımları ve program düzenlemelerini de dikkate alarak önemli bir etki yaratmak amaçlanmıştır. Proje ortakları Proje çerçevesinde üstlendikleri konularda uluslararası çalıştaylar gerçekleştirmiş, dünyada bilgi okuryazarlığı ile ilgili kişi ve kurumları içeren bir veri tabanı geliştirilmiş, ele alınan sektörlerle yönelik dünyadan iyi uygulama örnekleri saptanmış, geliştirilmiş ve bir final konferansı çerçevesinde konunun uzmanları ile yapılan değerlendirmeler ile bilgi okuryazarlığı konusunda politikacılar ve diğer karar vericilere yönelik sektörel ve genel öneriler oluşturulmuştur. Türkiye'nin “Mesleki Eğitimde Bilgi Okuryazarlığı” konusunu üstlendiği Projenin sonuçları, üretilen raporlar ve diğer belgeler için <http://empat-ic.eu> adresinden ayrıntılı bilgi alınabilir.

Bu çalışmada, *EMPATIC Projesi* çerçevesinde ele alınan sektörler göre elde edilen bulgular özetlenmiş, politikacı ve karar vericilere yönelik olarak geliştirilen öneriler ile sektörlerdeki en iyi uygulamaya örnekleri sunulmuştur.

Okul Sektöründe (İlköğretim ve Ortaöğretim) Bilgi Okuryazarlığı - Bulgular

EMPATIC Projesi değerlendirme sürecin boyunca okul sektöründe bilgi okuryazarlığı için önemli konular şöyle tanımlanmıştır:

- Avrupa ülkelerinde bilgi okuryazarlığı gelişim stratejileri “kanıksanmıştır” fakat geçerli bilgi okuryazarlığı ilke ve varsayımları var olmak zorunda değildir;
- Ayrıntılı bir bilgi okuryazarlığı stratejisi gereklidir. Fakat eğitim sistemleri, bilgi kültürleri ve her AB ülkesindeki bilgi okuryazarlığı gelişim deneyimleri farklıdır; bu nedenle Avrupa'nın bir parçasında işe yarayan yaklaşım ve uygulama diğerinde işe yaramayabilir. Sonuç olarak öğrenme sonuçları açısından Avrupa Bilgi Okuryazarlığı standartlarını oluşturmak gerekir; resmi, resmi olmayan ve yaygın eğitim ortamlarında çeşitli araçlarla ve farklı biçimlerde başarılması gereken bir dizi bilgi okuryazarlığı hedef dizisi tanımlanmalıdır. Diğer bir deyişle, bilgi okuryazarlığı hedefleri genel olarak Avrupa çevresinde aynı olmalıdır, fakat bilgi okuryazarlığı gelişim stratejileri özellikle ulusal nitelikte olmalıdır;
- Bilgi okuryazarlığının tanıtımı ve gelişiminden kim sorumlu olmalıdır? Merkezi ulusal bir birim mi olmalıdır? Yanıt basit değildir. Genel olarak, merkezi birimler hedefleri belirlemek için uygundur fakat ilgili tüm grupların ve yerel topluluklarla yerel düzeydeki paydaşların iş birlikçi çalışmaları olması gerektir.
- “Dijital yerliler” denen genç kuşak bilginin “doğal” kültürüne sahip olmak zorunda değildir; ayrıca bilgi okuryazarlığı alanında eğitiminden geçmelidirler;
- Okul yönetimi ve öğretmenler okul sektöründe en önemli paydaşlardır, bilgi okuryazarlığının ne olduğunu, neden bu kadar önemli olduğunu ve okullarda nasıl öğrenilmesi/öğretilmesi gerektiğini bilmeleri gerekir;
- Her yerde bilgi okuryazarlığı ile ilgili konularla ilgilenen kütüphaneciler ve bilgi uzmanları eğitsel süreçlere dahil olan diğer tüm gruplarla/paydaşlarla iş birliği yapmalıdırlar: okul müdürleri, öğretmenler, ebeveynler, öğrenciler, yerel yönetimler ve yerel topluluklarda toplumsal işlevlere sahip olan

diğer bireyler (polis memurları, itfaiyeciler, din adamları, vb.)

En İyi Uygulama Örnekleri

EMPATIC okul sektöründe birkaç iyi uygulama örneğini tanımlamıştır:

- CHILIAS- Kütüphanede Çocuklar: Çokluortam Sanal Kütüphane Ulaşımını ve Bilgi Becerilerini Geliştirme <http://cordis.europa.eu/libraries/en/projects/chilias.html>, <http://archive.ifla.org/IV/ifla64/043-113e.htm>
- Bilgi Okuryazarlığı Becerileri-İkincil ve Üçüncül Eğitim Arasındaki Bağlantı <http://www.learningservices.gcal.ac.uk/ils/>,
- Informatyka+: Ortaokul Öğrencilerinin Bilgi İletişimi Teknolojisi Niteliklerinin Gelişimi için Bölgelerarası Program <http://www.informatykaplus.edu.pl/infp.php/>,
- VERITY- Bilgi Becerileri Eğitimi için Sanal ve Elektronik Kaynaklar <http://cordis.europa.eu/libraries/en/projects/verity.html>,
- UNESCO öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Öğretim Programı <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/resources/publications-and-communication-materials/publications/full-list/media-and-information-literacy-curriculum-for-teachers/>,
<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/wmn/curriculum%20teachers.pdf>

Okul Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı – Karar Vericiler İçin Öneriler (Come-nius Program Alanı)

EMPATIC'in danışma süreci ve Final Konferansı için gerçekleştirilen çalıştaylar aracılığıyla okul sektöründe karar vericilere yönelik aşağıdaki öneriler tanımlanmıştır:

1. Bilgi okuryazarlığı ve onun özel alanları topluma, karar vericilere, politikacılara ve kullanıcılara tanıtılmalıdır.
2. Açık bir biçimde oluşturulmuş ulusal bilgi okuryazarlığı politikaları gereklidir; bilgi okuryazarlığı gelişim stratejilerinin bazı unsurları Avrupa ülkelerinde vardır fakat “garanti değildir”.
3. Ulusal bilgi okuryazarlığı gelişim stratejileri esnek olmalı ve bilgi okuryazarlığı standartlarının Avrupa geneli programı üzerine oluşturulmalıdır ve bunlar öğrenme sonuçlarına göre oluşturulmalıdır. Sonuç olarak, bilgi okuryazarlığı standartlarını hazırlamak için güçlü bir irade vardır.
 - Ayrıntılı bilgi okuryazarlığı stratejileri gereklidir. Fakat eğitim sistem-

leri, bilgi kültürleri ve her AB ülkesindeki bilgi okuryazarlığı gelişim deneyimleri farklıdır, bu nedenle Avrupa'nın bir bölümünde işe yarayan uygulamalar diğer bölümünde işe yaramayabilir. Bunun sonucu olarak öğrenme sonuçları açısından Avrupa bilgi okuryazarlığı standartlarını oluşturmak daha iyi olacaktır; bu, uygun olan farklı biçimlerde ve resmi, resmi olmayan ve yaygın eğitim çevrelerinde çeşitli araçlarla ulaşılması gereken bir dizi bilgi okuryazarlığı hedefini tanımlar. Diğer bir deyişle, bilgi okuryazarlığının amacı Avrupa'da genel olarak aynı olmalıdır fakat bilgi okuryazarlığı gelişim stratejileri, ayrıntılarda ulusal nitelikte olmalıdır.

4. Eğitim bakanlıkları, yükseköğrenim düzeyindeki Kütüphanecilik, Bilgi Bilimi bölümleri ve ilgili kütüphaneler bilgi okuryazarlığı konusunda birbiriyle işbirliği içinde olmalıdır.
5. Bilgi okuryazarlığı ile ilgili farklı kişilerin çok yönlü işbirliği için rollerinin belirlenmesi önemlidir (örneğin, yerel yetkililer ve diğer yerel kişiler, ebeveynler, okul yetkilileri, öğrenciler, öğretmenler).
 - Bilgi okuryazarlığının gelişimi için kimin sorumlu olduğunu belirlemek kolay değildir, fakat elbette bu konuda ulusal ve merkezi birimler olacaktır. Genel olarak, merkezi organlar hedefleri belirlemek için uygundur fakat ilgili tüm grupların ve yerel düzeyde, yerel topluluklardaki ilgili kişilerin işbirliği gerçek çalışmanın yapılacağı ve başlanabileceği yerdir.
6. Okul yönetimi ve öğretmenler okul sektöründe konu ile ilgili en önemli kişilerdir. Onlar, bilgi okuryazarlığının ne olduğunun, neden bu kadar önemli olduğunun ve okullarda nasıl öğrenildiğinin/öğretildiğinin farkında olmalıdırlar.
 - Okulda (resmi eğitim) bilgi okuryazarlığı gelişimine bağlı tüm değişiklikler gerçekleştirilirken öğrenme sektöründe öğretmenlerin katılımı sağlanmalı, ikna edilmeli ve bilgi okuryazarlığını öğretme sanatı konusunda eğitilmelidirler. Okul öğretmenleri eğitim sisteminin temelidir ve okulda öğrencilere/çocuklara en etkili iletileri onlar verirler.
7. Bilgi okuryazarlığı konusunda okul kütüphaneleri önemlidir ve onların bu konudaki işlevlerinin etkisi gösterilmelidir.
8. Geleneksel olarak bilgi okuryazarlığı ile ilgili durumlara her yerde katılan kütüphaneciler/bilgi uzmanları eğitsel süreçlere dâhil olan diğer tüm gruplarla/ilgili kişilerle işbirliği yapmalıdır. Onlar, bunlara ek olarak müdürler,

öğretmenler, ebeveynler, öğrenciler, yerel yöneticiler ve topluluklarında önemli toplumsal işlevleri olan diğer insanlar (polis memurları, itfaiyeciler, rahipler, vs.) ile de işbirliği yapmalıdırlar.

9. Avrupa'da yerel düzeydeki çalışmalar okul sektöründeki bilgi okuryazarlığı gelişimi için en önemli etkidir ve sonuç olarak Avrupa hukuk adamları ve karar vericiler tarafından güçlü bir biçimde desteklenmelidir.
10. "Dijital yerliler" olarak adlandırılan genç kuşak bilginin "kalıtsal" kültürüne sahip olmak zorunda değildir; onlar, bilgi okuryazarlığı alanında eğitim ve öğretime görmek zorundadır.
11. Ulusal eğitim politikaları ulusal hükümetlerin gücüdür; bilgi okuryazarlığına sonuç odaklı öğrenimi öneren tüm okul ilkelere uygulamak zorunludur.

Yükseköğretim Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı - Bulgular

Yaşamboyu öğrenciler yetiştirmek yükseköğretim kurumlarının temel görevidir. Kolejler ve üniversiteler kariyerleri boyunca sürekli gelişim için mezunlarına bir fon sağlar, ayrıca bilgili vatandaşlar ve toplum üyeleri olmaları için onların mantık kurma ve eleştirel düşünme güçlerini ve entelektüel becerilerini geliştirmelerini sağlar ve nasıl öğrenileceğini öğrenmeleri için bir temel oluşturmalarına yardımcı olur. Zaten vurgulandığı gibi bilgi okuryazarlığı yaşam boyu öğrenmenin temel bileşeni ve katkı sağlayıcısıdır.

EMPATIC Projesi değerlendirme sürecinde bu sektör için şu önemli noktalar belirlenmiştir:

- Bilgi okuryazarlığı bilgi toplumu ve bilgi ekonomisi için uluslararası zorunlu bir koşul olarak kabul edilir;
- İş piyasası profesyonel kişisel yeterlik ve yaşamboyu öğrenme davranışı açısından esneklik gerektirir. Bu da *-diğerlerine ek olarak-* yükseköğretimde varolan bilgi çevresine hükmetme yeterliliğine sahip bireyleri gerektirir.

Yükseköğretim sektöründe bilgi okuryazarlığının en büyük engeli birkaç unsurunun göz adı edilmemesini gerektiren öğretim programları reformudur:

- Öğrenme sonuçları,
- Resmi olmayan öğrenimin fark edilmesi;
- İş piyasasının gereksinimlerine karşılık veren tüm düzeylerdeki esnek, modernleştirilmiş öğretim programları (çapraz beceriler)

Bu engeller bazı soru işaretlerine yol açar:

- Bilgi okuryazarlığı bir çalışma disiplini midir? Bilgi okuryazarlığı kurumsallaşmasının altında yatan güçlü bir varsayım kendi çapında onun da bir

disiplin olduğunu fark etmek, “becerinin” yanı sıra “bilgi” olarak algılamaktır;

- Örneğin Bilgisayar Bilimi gibi Bilgi Okuryazarlığı üniversite müfredatına yerleştirilebilir mi? Bilgi okuryazarlığı, enlemesine bir disiplindir; her çalışma alanına hitap eder ve hepsi için yararlıdır;
- Bilgi okuryazarlığı Bologna sürecine nasıl yerleştirilebilir? İlk adım akademisyenler ve karar vericiler arasında bilgi okuryazarlığının öneminin farkındalığını teşvik etmektir; ikinci adım özellikle sözgelimi “genel etkili yeterlikler” arasında Avrupa üniversitelerinin öğrenme sonuçları içine bilgi okuryazarlığını yerleştirmektir.

En İyi Uygulama Örnekleri

EMPATIC Projesinde bu sektör için birkaç iyi uygulama örneği tanımlanmıştır:

- ALFIN-EEES- Avrupa Yüksek Öğretiminde Öğrenmeyi Öğrenme için Bilgi Yönetimi Becerileri ve Yeterlikleri (www.mariapinto.es/alfineees/AlfinEEES.htm);
- Mezuniyet Bilgi Okuryazarlığı Modülü. İrlanda Galway Ulusal Üniversitesi (www.informationliteracy.ie/);
- Bilgi Okuryazarlığı Projesi, Staffordshire Üniversitesi (www.staffs.ac.uk/infoliteracy/index.php);
- Bilgi Okuryazarlığı Üzerine Master (MA), Sheffield Üniversitesi (www.shf.ac.uk/is/prospectivepg/courses/il);
- SWIM- Eşzamanlı Web-tabanlı Bilgi Modülleri. Yüzme Öğretimi-Bilgi Araştırma Stratejisi. Aalborg Üniversitesi (www.swiminfo.dk/english.html).

Sonuç

Avrupa Birliğinde yükseköğretim alanı Bologna sürecinde köklü bir yeniden düzenlemeden geçerse bu, sürekli öğretim programı reformuna girmesi için bilgi okuryazarlığına ideal bir fırsat sağlar. Fakat bilgi okuryazarlığının doğası ve Bilgisayar Okuryazarlığı, Dijital Okuryazarlık, Medya Okuryazarlığı vb. bakımından farklılaşması ile ilgili sürekli bir farkındalık eksikliği vardır. Pek çokları, hala, internet aracılığıyla bilgi elde etmenin yeterli olduğuna inanır, bilgi okuryazarlığını ilk olarak bilgisayar teknolojisine, bir ağda sorunsuz harekete ve bilgisayarın kullanımına bağlarlar. Akademik üyeler bilgi okuryazarlığını yeni bir disiplin olarak ya da hatta kendi disiplinlerinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmeye ikna edilmelidir.

Yüksek Öğretim Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı – Karar Vericiler İçin Öneriler (ERASMUS Program Alanı)

EMPATIC'in danışma süreci ve Final Konferansı için gerçekleştirilen çalıştaylar ile geliştirilen aşağıdaki öneriler dizisi Ulusal Akademik Sistemler aracılığıyla Avrupa Birliği'nde farklı yönetim düzeylerinden üniversitelere kadar kullanım için tasarlanmıştır.

- 1- Bilgi okuryazarlığı ve onun belirli alanlarının topluma, karar vericilere, siyasetçilere, topluluklara ve kullanıcılara tanıtımı yapılmalıdır.
- 2- Eğitim bakanlıkları, üniversitelerin Bilgi Bilimi ve kütüphanecilik bölümleri ve konu ile ilgili kütüphaneler bilgi okuryazarlığı konusunda birbirleriyle işbirliği yapmalıdır.
- 3- Avrupa Araştırma Alanı: Avrupa Araştırma Alanı'nda (Avrupa Komisyonu politika düzeyi) bilgi okuryazarlığı Bologna sürecine dâhil edilmelidir.
- 4- Avrupa Bilgi Okuryazarlığı Modelini Destekleme: Yüksek Öğretim için geliştirilmiş 2011 SCONUL Bilgi Okuryazarlığı modeli Avrupa'da yaygın olarak kabul gören ve çeşitli Avrupa dillerine çevrilen bir Avrupa modeli olduğu için desteklenmelidir. Gerçekte (1999) yükseköğretim sektörü için tasarlanmış olan bu modelin Avrupa ülkelerinde başarılı dağılımı temel bir modelin ve her biri farklı grup öğrenciler için olan birkaç sözde “merceğin” tanımına yönlendirmiştir. (Avrupa Komisyonu-Ülkeler üstü politika düzeyi)
- 5- Bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı için zaten geliştirilmiş olan sürece benzer biçimde yükseköğretim derslerinde programlara (müfredat) dahil edilmelidir (Üniversite politika düzeyi).
- 6- Avrupa üniversitelerinde yayılması amacıyla bilgi okuryazarlığı için bir müfredat yapılandırmasını meşrulaştırmak (Akademik sistem politika düzeyi). Kredi sayısı ile birlikte üç farklı düzey önerilmiştir:
 - Kütüphane düzeyi (2-4 kredi)
 - Akademik düzey (4 kredi)
 - Bütünleşik (tüm konu kredileri dahil)
- 7- Eğitsel süreç: Uzun vadede yükseköğretim politikaları bilgi okuryazarlığının okul programlarına tam uyumundan oldukça yüksek oranda yararlanacaklardır. (Ulusal politika düzeyi).
- 8- Program tanımı: Program, alanın/dersin kapsadığı belirli bilgi alışkanlığının içeriğine göre uygun hale getirilmelidir (Üniversite politika düzeyi).
- 9- Kurumsallaşma yaklaşımı: Yönetişim yaklaşımı, yükseköğretimde bilgi

okuryazarlığı kurumsallaşma sürecinin tamamını desteklemelidir. Çünkü bu bilgi ve eğitim politikaları alanlarını aşan bir konudur (Akademik sistem politika düzeyi).

‘Yavaş araştırma’ ve benzeri süreçlerle merkezi politik karar vericiler üzerinde çalışmak yerel düzeylerde çalışmaktan değişim için daha büyük bir geliştirme potansiyeline sahiptir.

Yetişkin Eğitimi/Yaşamboyu Öğrenme Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı - Bulgular

EMPATIC Projesi değerlendirme sürecinde bilgi okuryazarlığının yetişkin eğitimi/yaşamboyu öğrenme sektöründeki önemi konusunda aşağıdaki noktalar tanımlanmıştır:

- Bilgi okuryazarlığı, toplumun gelişimi, refahı ve özgürlüğü için temeldir;
- Bilgi okuryazarlığı, toplumun ve bireylerin kişisel, sosyal, mesleki ve eğitimsel düzeyine katkıda bulunur;
- Bilgi okuryazarlığı, sürekli eğitim, kendi kendine eğitim ve mesleki eğitim kavramlarıyla ilgilidir;
- Bilgi okuryazarlığı, işteki değişikliklerin ve gelişimin uyum sürecini kolaylaştırır;
- Bilgi okuryazarlığı, üretkenliği ve iş verimliliğini etkiler ve niteliğin gelişimine katkıda bulunur;
- Bilgi okuryazarlığı, kişilerin ve kuruluşların yaşamda kalmaları ve kendilerini geliştirebilmeleri için temeldir;
- Bilgi okuryazarlığı, ekonomik gelişimi destekler;
- Böylece, bilgi okuryazarlığı, bütün uluslarda toplumsal kaynaşmayı destekleyen temel bir insan hakkıdır (IFAB Dönem Stratejisi 2008-2013) http://portal.unesco.org/.../12114609343ifap.../ifap_draf_strategic_plan.pdf).

Bu sektör bağlamında sorunlar şöyle tanımlanmıştır:

- Toplum düzeyinde bilgi okuryazarlığına ilişkin farkındalık düzeyi düşüktür: toplum bunun önemi konusunda henüz ikna olmamıştır;
- Bilgi okuryazarlığı kanalları, bilgi okuryazarlığının siyasette olduğu kadar gerçek yaşamdaki gerekliliği ve rolü bilgisini yaymada güçlüklerle karşılaşmalar (okul, yüksek eğitim, iş, çalışma yaşamı, vb.);
- Siyasetçiler ve karar vericiler toplumsal uyumda bilgi okuryazarlığının potansiyel katkısına dikkat etmelidirler. Ulusal hükümetler çocukların so-

rumlu ve katılımcı vatandaşlar olarak geleceklerini hazırladıkları eğitim sistemlerinin biçimini ve içeriğini belirledikleri için önemli bir sorumluluğa sahiptirler. Bilgi okuryazarlığı ile istihdam arasındaki ilişki anlaşılabilir olsaydı karar vericiler bunu kabul etmeye daha kolay ikna olurlardı;

- Hem resmi hem de resmi olmayan eğitim sektöründe bilgi okuryazarlığı derslerine yeterince önem verilmemektedir. Bilgi okuryazarlığı, okulda başlar ve yüksek eğitim de dahil olmak üzere resmi eğitim sürecinde devam eder fakat bilgi okuryazarlığı daha çok resmi eğitimin dışında sorunludur;
- Farklı bilgi okuryazarlığı paydaşları arasında eşgüdüm ve işbirliği eksikliği vardır, ve;
- Bilgi okuryazarlığı gelişiminde kütüphanecilerin oynadığı ve oynayabileceği merkezi rol ve kütüphanelerin yenilikçi görevleri yeterince fark edilememektedir.

En İyi Uygulama Örnekleri

EMPATIC, bu sektör için birkaç en iyi uygulama örneği belirlemiştir:

- ENTITLE – Transversal (Temel Beceriler) Öğrenme Ortamında Avrupa'nın Yeni Kütüphaneleri Birarada <http://www.entitlelll.eu/eng>;
- Uluslararası İstatistiksel Okuryazarlık Projesi (ISLP) <http://www.stat.auckland.ac.nz/~iase/islp/>
- UNESCO Bilgi ve Medya Okuryazarlığı <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/capacity-building-tools/media-and-information-literacy/>
- Tüm Programlar için Bilgi IFAP <http://www.unesco.org/webworld/ifap/>

Yetişkin Eğitimi/Yaşamboyu Öğrenme Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı – Karar Vericiler İçin Öneriler (GRUNDTVIG Program Alanı)

EMPATIC'in danışma süreci ve Final Konferansı için gerçekleştirilen çalıştaylar aracılığıyla, Yetişkin Eğitimi/Yaşamboyu Öğrenme sektöründe karar vericilere yönelik aşağıdaki öneriler tanımlanmıştır:

- 1- Bilgi okuryazarlığı ve onun belirli alanlarının topluma, karar vericilere, siyasetçilere, topluluklara ve kullanıcılara tanıtımı yapılmalıdır.
- 2- Eğitim bakanlıkları, yükseköğretim kurumlarındaki bölümler, tüm ilgili enstitüler ve kütüphaneler bilgi okuryazarlığı konusunda birbirleriyle iş birliği yapmalıdır.

- 3- Ulusal stratejiler, bilgi okuryazarlığı konusunda Avrupa Projeleri standartlarının gelişmelerini, değerlendirme türlerini ve öğrenme sonuçlarını izlemelidir.
- 4- Bilgi okuryazarlığının yetişkin eğitimi ve yaşamboyu öğrenmeye dâhil olması için lobi yapma görevi Avrupa Birliği, ulusal siyasetçiler, halk kütüphaneleri ve ilgili enstitüler tarafından üstlenilmelidir.
- 5- Kütüphane ve Bilgi Bilimi bölümleri, bilgi okuryazarlığı uzmanları ve tüm ilgili kişiler, bilgi okuryazarlığıyla ilgili eğitim içeriğini ve materyallerini hazırlamak için birlikte çalışmalıdırlar.
- 6- Öğrenciler bilgi okuryazarlığı konusunda daha etkin kılınmalı ve süreçte ortak edilmelidir.
- 7- Medya çok önemlidir; buna müzik, radyo, yerel gazeteler, tiyatro ve yerel demekler gibi popüler etkinlikler dâhil olabilir.
- 8- Bilgi okuryazarlığı, belirli bir biçimde çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülen tüm yaşamboyu öğrenme etkinliklerine dâhil edilmelidir.
- 9- Yetişkin eğitimi ve bilgi okuryazarlığı ile ilgili uluslararası işbirliği geliştirilmelidir.
- 10- Sonuç olarak, bilgi okuryazarlığını destekleme çabaları ulusal, yerel, toplumsal ve kurumsal düzeylerde eş zamanlı olarak gerçekleştirilmelidir.
- 11- Yetişkin Eğitimi ve yaşamboyu öğrenmede bilgi okuryazarlığını uygulamak için modern teknolojilerden (örneğin, Web2.0, e-konferanslar) yararlanılmalıdır.
- 12- Halk kütüphaneleri bilgi okuryazarlığının yetişkin eğitimi ve yaşamboyu öğrenmeye uygulanmasında çok önemli bir role sahiptir ve bu konuda başarıya ulaşmaları için yardıma gereksinim duyarlar.

EMPATIC önerilerinin temel amacı harekete geçirmektir. <http://empat-ic.eu/>

Bu Proje Yaşamboyu Öğrenme Programı altında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir.

Mesleki Eğitim ve Yetiştirme Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı - *Bulgular*

EMPATIC Projesi değerlendirme sürecinde mesleki eğitim ve yetiştirme sektörü için bilgi okuryazarlığının işlevleri şöyle belirlenmiştir:

- İşte üretkenlik ve etkinlik açısından bilgi okuryazarlığı esastır;
- Bilgi okuryazarlığı kişisel ve kurumsal gelişim için temel bir koşuldur;

- Bilgi okuryazarlığı sürekli eğitim, yaşam boyu öğrenim ve kendi kendine eğitim kavramlarıyla bağlantılıdır;
- Bilgi okuryazarlığı işteki değişikliklerin ve/veya gelişimin uyum sürecini kolaylaştırır;
- Bilgi okuryazarlığı yüksek nitelikli bir iş gücü sağlar;
- Bilgi okuryazarlığı ekonomik gelişimi destekler.

Sektörde karşılaşılan sorunlar tanımlanmış, öneriler geliştirilmiştir ve şunları içerir:

- Karar verici ve siyasetçilerde bilgi okuryazarlığının önemine ilişkin farkındalık eksikliği. Resmi eğitimin dışındaki kişilerin mesleki eğitim ve yetiştirme aracılığıyla bilgi okuryazarlığı yeterliliği edinebilecekleri hala tam olarak fark edilmemektedir;
- Toplum düzeyindeki farkındalık eksikliği; kişiler toplumsal yaşamda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmada karşılaştıkları sorunların çoğunun bilgi okuryazarlığı eksikliğinden kaynaklandığını bilmemektedirler;
- Mesleki eğitim ve bilgi okuryazarlığı arasındaki ilişkinin yeterince fark edilmemesi. Bilgi okuryazarlığı mesleki eğitimin ana bileşenidir ya da öyle olmalıdır;
- Mesleki eğitim ve yetiştirme sektöründe çalışan ilgili resmi ve sivil kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliği eksikliği. Bu durum, mesleki eğitim ve yetiştirme etkinliklerinde kaynakların verimsizliğine ve israfına yol açmaktadır;
- Mesleki eğitim konusunda ulusal strateji eksikliği; bu, mesleki eğitim ve yetiştirme etkinliklerinin ulusal bir düzeyde belirlenemediği anlamına gelir; etkinlikler genellikle plansızdır ve süreklilik göstermez.

En İyi Uygulama Örnekleri

EMPATIC Projesinde mesleki eğitim ve yetiştirme sektörü için birkaç en iyi uygulama örneği tanımlanmıştır:

- SEEKS – Bilgi Toplumunda Yetişkin Öğrencilerin Bilgi Araştırma Stratejileri <http://www.elearningeuropa.info/nl/node/2438>;
- Szkolenia – Bilgi okuryazarlığı konusunu da içeren *Eğitim Fırsatları İçin Polonya Veritabanı* <http://www.inwestycjawkadry.info.pl/>, <http://www.parp.gov.pl/>
- Medya ve Bilgi Okuryazarlığında UNESCO'nun Rolü (MIL)

www.unesco.org/new/en/communication-and-information/capacity-building-tools/media-and-information-literacy/ .

Mesleki Eğitim ve Yetiştirme Sektöründe Bilgi Okuryazarlığı – *Karar Vericiler İçin Öneriler (Leonardo da Vinci Program Alanı)*

EMPATIC’in danışma süreci ve Final Konferansı için gerçekleştirilen çalıştaylar aracılığıyla mesleki eğitim ve yetiştirme sektöründe karar vericilere yönelik aşağıdaki öneriler tanımlanmıştır:

- 1- Mesleki eğitim ve yetiştirme konusunda ulusal politikalar geliştirilmeli ve bilgi okuryazarlığı bu politikaların önemli bir parçası olmalıdır.
- 2- Toplum, karar vericiler, siyasetçiler ve kullanıcılarda mesleki eğitim ve yetiştirme farkındalığı yaratılmalıdır. Bu bağlamda, eğitim bakanlıkları, kütüphane dernekleri, üniversitelerin Bilgi Yönetimi Bölümleri ve tüm ilgili kuruluşlar birbirleriyle işbirliği yapmalıdır.
- 3- Bilgi okuryazarlığı eğitim bakanlıklarının resmi yaşam boyu öğrenme programlarına dâhil edilmelidir.
- 4- Bilgi okuryazarlığı, bakanlıklar, belediyeler, üniversiteler ve diğer kuruluşlar tarafından düzenlenen mesleki eğitim ve yetiştirme etkinliklerine dâhil edilmelidir. Bu çerçevede, mesleki eğitim ve yetiştirme çabaları belediyeler ve bakanlıkların etkinlikleri ile ilişkilendirilmelidir.
- 5- Bilgi okuryazarlığına yönelik toplumsal farkındalığı çalışma kültürüne ve işverenlerin bakış açlarına dâhil edilmelidir; mesleki eğitim ve yetiştirme Avrupa içinde hareketli bir iş gücü ve yenilikçi bir ekonomi için katkı sağlar.
- 6- Bilgi Yönetimi ve üniversitelerin diğer ilgili diğer bölümleri kütüphane dernekleriyle işbirliği yaparak eğiticilerin eğitimi için bilgi okuryazarlığı-mesleki eğitim ve yetiştirme ile ilgili projeler geliştirmeli ve eğitim programları oluşturmalıdır.
- 7- Mesleki eğitim ve yetiştirmede bilgi okuryazarlığıyla ilgili eğitim içeriği ve uygun materyaller hazırlanmalıdır.
- 8- Vatandaşlarda bilgi okuryazarlığı konusunda beceri geliştirmek için halk kütüphaneleriyle işbirliği yaparak kurslar düzenlenmelidir.
- 9- Bakanlıklar çalışanların iş geleceklerini düşünürken bilgi okuryazarlığı ve mesleki eğitim ve yetiştirme üzerine yapılan eğitimlere olan katılım konusuna yeterli ilgiyi göstermelidir.
- 10- Mesleki eğitim ve yetiştirme farkındalığı her düzeyde gereklidir; bu ko

nuda ulusal, yerel ve kurumsal çabalar eş zamanlı olarak gerçekleştirilmelidir.

- 11- Mesleki eğitim ve yetiştirme sektörü (ve tüm eğitim sektörlerinde) bilgi okuryazarlığı için lobi çalışması ulusal hükümetler ve Avrupa Birliği siyasetçileri düzeyinde yapılmalıdır.
- 12- Mesleki eğitim ve yetiştirme ve bilgi okuryazarlığıyla ilgili uluslararası projeler ve işbirliği geliştirilmelidir.
- 13- Mesleki eğitim ve yetiştirme konusunda bilgi okuryazarlığı için uzaktan eğitim olanakları araştırılmalı ve kesinlikle bu olanaklardan yararlanılmalıdır.

EMPATIC önerilerinin temel amacı harekete geçirmektir. <http://empat-ic.eu/>
Bu Proje Yaşamboyu Öğrenme Programı altında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir.

Sonuç

Yukarıda her sektör için sıralanan ve Proje çerçevesinde elde edilen bulgulara dayalı olarak geliştirilen önerilerin özellikle Avrupa Birliği üye ve aday ülkelerinde yaşama geçirilmesinde hedeflenmesi gereken temel grubun karar vericiler, bürokratlar ve politikacılar olduğu Proje süresince en çok vurgulanan konu olmuştur. Bu noktanın Türkiye için de geçerliliği olduğu ve ciddiye alınması gerektiği açıktır. Bir başka deyişle, bilgi yönetimi alanında yapılması gerekenlerin öncelikle sözü edilen bu gruplarla ilişkilendirilmesi, bu konuda onların ikna edilmesi ve ikna etmede de önlerine bu türden bulgu ve öneriler konması büyük önem taşımaktadır. Elbette, alanımıza ilişkin sorunları çözmede proje yaklaşımını kültürümüze yerleştirmemiz de zorunlu görünmektedir.